

Brabants Particulier Grondbezit

Tilburg, 21 oktober 2009

Aan: College van Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Brabant,
Bureau OenR, t.a.v. Kernteam Structuurvisie,
Postbus 90151,
5200 MC 's Hertogenbosch

Kenmerk: OV 03.43-375-js
Betreft: zienswijze voorontwerp-structuurvisie RO

Geachte college,

Hiermee reageren het Brabants Landschap, Brabants Particulier Grondbezit, Natuurmonumenten, Brabantse Milieufederatie en Staatsbosbeheer op het voorontwerp van de Structuurvisie Noord-Brabant. Wij danken u voor deze aan ons geboden mogelijkheden tot inspraak en gaan daar gaarne middels deze brief op in.

Wij zijn in hoofdlijnen van mening dat de Provincie hiermee een goede aanzet doet voor een gedragen ruimtelijke ontwikkeling. Wel kunnen op het gebied van duurzaamheid en toekomstbestendigheid verbeteringen worden aangebracht.

De provinciale sturing, zoals die in het voorontwerp wordt ingevuld, kan krachtiger op onderdelen. Hoewel de Wro meer verantwoordelijkheden legt bij gemeenten dan in het verleden, menen wij dat de sturing van diverse provinciale belangen vanuit de provincie behouden of versterkt zou moeten worden. Zwaarwegend vinden wij het loslaten van de borging van de waarden in het buitengebied en bufferzones (voorheen de GHS-landbouw, de AHS-landschap en de landschapsecologische zones), die wij, ter voorkoming van een verdere achteruitgang van biodiversiteit en landschapswaarden, noodzakelijk achten. Wij zijn verder van mening dat het provinciale ambitieniveau verhoogd kan worden op het gebied van milieu (luchtkwaliteit, klimaat), biodiversiteit, water en energie (windmolens).

Voor een inhoudelijke analyse en onze bemerkingen in detail verwijzen wij u naar de bijlage. Deze behandelt achtereenvolgens:

- de inbreng van onze vertegenwoordigers in de Provinciale Omgevingscommissie en de PVUR.
- Het gewenste landschapsbeleid, waarbij wordt gerefereerd aan onze Landschapsvisie, '10 Bouwstenen voor een provinciaal landschapsoffensief', die wij u eerder aanboden.
- Afsluitend wordt een aantal puntsgewijze opmerkingen gemaakt.

Wij gaan ervan uit u hiermede van dienst te zijn geweest en zien uw ontwerp structuurvisie met vertrouwen tegemoet.

Met vriendelijke groet,
mede namens Brabants Landschap, Brabants Particulier Grondbezit, Natuurmonumenten en
Staatsbosbeheer,

Jan van Rijen,
directeur Brabantse Milieufederatie

Besprekingen POC en PVUR

De POC stelt vast dat op een aantal belangrijke onderwerpen en trends een provinciale visie ontbreekt of nog onvoldoende is uitgewerkt. Wat ons betreft geldt dit vooral voor de genoemde thema's 'druk op het landelijk gebied', 'demografische ontwikkelingen', 'ruimtelijke consequenties tengevolge van klimaatverandering', 'leefbaarheid' en 'water als ordenend principe'. Wij verzoeken u in uw structuurvisie deze onderwerpen op te nemen en te vertalen in ruimtelijk beleid.

De hoofdstukindeling van het voorontwerp is helder. Ten aanzien van hoofdstuk 8 merken we in het verlengde van de POC/ PVUR op dat gebiedspaspoorten goed kunnen werken, mits:

- de provincie borgt dat waardevolle agrarische cultuurlandschappen behouden blijven middels opname in de verordening fase 2.
- er voldoende handvatten gegeven worden aan gemeenten om vorm te geven aan ontwikkeling en financiering van de uitvoering. Het verdient aanbeveling om op dit punt tot een nadere uitwerking te komen.
- kleine landschapselementen (van 0,5 tot 2 ha.) beschermd blijven. Ook deze kleine bosjes van belang zijn voor het landschap en biodiversiteit. Het is van belang dat de bescherming van deze kleine landschapselementen voldoende geborgd wordt, waarbij in ontwikkelende zin aansluiting gezocht zou moeten worden bij het Groen-Blauw Stimuleringskader.

Daarnaast spreken wij, in het verlengde van de discussies in POC en PVUR, de zorg uit dat er ongewenste interferentie ontstaat tussen de vastgestelde reconstructieplannen en de nieuwe structuurvisie. Als voorbeeld geldt de positionering van de LOG's. "In de Structuurvisie wordt gesteld, dat de LOG's onderdeel uitmaken van het gemengd agrarisch gebied, terwijl in de primair agrarische gebieden, de agrarische sector het primaat heeft. Het is onduidelijk waarom deze keuze is gemaakt" (uit POC-advies) en wat deze keuze voor gevolgen heeft. In de ontwerp-structuurvisie dient helder te worden opgenomen hoe de nieuwe structuurvisie zich verhoudt tot de reconstructieplannen en wat daarvan de ruimtelijke en juridische consequenties zijn.

Nieuwe ambities op het gebied van agrarisch natuurbeheer lijken strijdig met de mogelijkheden van de landbouw in de structuurvisie. De Provincie heeft recentelijk de subsidieregelingen agrarische natuurbeheer vastgesteld en werkt -vanwege ernstige achterstanden- aan een ambitieuze invoering. Tegelijkertijd geeft zij in de structuurvisie het signaal af dat in de (primaire) agrarische gebieden weinig ruimte is voor natuurbeheer, zoals bijvoorbeeld verwoord in de zin 'voorkomen moet worden dat menging met andere gebruiksfuncties leidt tot aantasting van de agrarische productiestructuur.' Nemen we de weidevogels als voorbeeld, dan zouden zelfs de goedlopende beheercontracten in de Beerse Overlaat onder druk komen te staan, aangezien dit EHS-beheersgebied tot primair agrarisch gebied wordt benoemd. Wij verzoeken u om in de structuurvisie de mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer in overeenstemming te brengen met uw ambities op het vlak van agrarisch natuurbeheer en dus geen ruimtelijke belemmeringen op te werpen.

Wij zijn er voorstander van om het maatschappelijk middenveld, vanwege haar kracht en kennis, te betrekken in de regionale planningsoverleggen. Ook de begrenzing van het gebied waarop de Regionale Planningsoverleggen betrekking hebben, verdient een nadere beschouwing.

De voor ons relevante detailopmerkingen uit het POC advies worden hieronder opgesomd:

- Groen-Blauwe structuur. De EHS-beheersgebieden vallen niet in het kerngebied, maar veelal in de groen-blauwe mantel. In de Verordening Ruimte wordt hiervoor een 'Ja, mits..' benadering voorgesteld. Van Rijkszijde wordt aangegeven dat dit niet overeenkomstig het Rijksbeleid is.
- Natura 2000. De commissie is van mening dat het aanbeveling verdient om de ruimtelijke consequenties van Natura2000 in de Structuurvisie nader uit te werken. Wij bevelen een passende beoordeling van de Structuurvisie aan conform de Habitatrichtlijn.

- Het Groene Woud. De status van Het Groene Woud als Nationaal Landschap wordt niet vermeld in de Structuurvisie. Formeel gezien heeft de provincie het Nationaal Landschap Het Groene Woud nog niet begrensd. Ook dient nog gekomen te worden tot een nadere detaillering van de kernkwaliteiten van het gebied. Het verdient aanbeveling om (via het Gebiedspaspoort) tot aanvulling op dit onderdeel te komen.
- Nationaal Landschap Noord-Hollandse waterlinie (Brabantse deel). In het gebiedspaspoort Land voor Heusden en Altena is dit gebied wel aangeduid, maar er is niet aangegeven dat het een Nationaal Landschap betreft. Het verdient aanbeveling om op dit punt tot een aanpassing te komen.
- Cultuurhistorisch landschap en teeltondersteunende voorzieningen. De commissie vraagt bijzondere aandacht voor de spanning die kan gaan ontstaan tussen de uitbreidingsmogelijkheden voor teeltondersteunende voorzieningen en de aangewezen 21 cultuurhistorische landschappen.
- Kantoorontwikkeling in buitengebied. De commissie constateert dat er op diverse plaatsen in de provincie kantoorgebouwen in het buitengebied, langs autosnelwegen, worden gerealiseerd. Een provinciale visie ter voorkoming van deze ongewenste ontwikkelingen wordt gemist.
- Rijksbufferzones. In de Structuurvisie wordt wel geduïd op de rijksbufferzone in het Middengebied Eindhoven-Helmond. In de Agenda Landschap wordt echter ook nog het gebied Breda-Tilburg genoemd. Mogelijk wordt dit gebied ook nog als rijksbufferzone aangewezen. Het verdient aanbeveling om dit mee te nemen in de Structuurvisie.
- Attentiegebieden EHS. De commissie mist in de Structuurvisie een goede definitie en uitleg van deze gebieden.
- Bouwen binnen strakke contouren. Het is niet geheel duidelijk in hoeverre de resultaten uit de pilot 'Bouwen binnen strakke contouren' zijn doorvertaald in de Structuurvisie.
- Groen in en om de stedelijke netwerken. De commissie mist een uitwerking hoe hier mee omgegaan moet worden, juist vanwege de recreatieve functie voor de hoogdynamische stedelijke gebieden.
- GHS landbouw buiten de groene mantel. Het beschermend beleid van de provincie voor dit gebied bestaat niet meer. Het verdient aanbeveling om hier in de Gebiedspaspoorten aandacht aan te besteden, zodat de bescherming van de aanwezige waarden geborgd wordt.
- Landschapskwaliteit in primair agrarisch gebied. Het verdient aanbeveling om in de Gebiedspaspoorten nader aan te geven hoe landschapskwaliteit kan worden gerealiseerd in het primair agrarisch gebied.
- Ruimtelijke kwaliteit en agribusiness. Er dient voor gewaakt te worden dat het op bepaalde plaatsen in het buitengebied toestaan van ontwikkelingen op het gebied van agribusiness, leidt tot een aantasting van de ruimtelijke kwaliteit.
- Windenergie. Dit onderwerp wordt onvoldoende uitgewerkt.

Landschapvisie natuurorganisaties

In april 2009 presenteerden de natuurbeschermingsorganisaties Brabants Landschap, Brabants Particulier Grondbezit, Natuurmonumenten, Brabantse Milieufederatie en Staatsbosbeheer hun 10 Bouwstenen voor een provinciaal landschapsoffensief ('landschapvisie'). Deze gezamenlijke bouwsteen werd opgesteld ten behoeve van de discussie omtrent de komende Verordening Ruimte en de Structuurvisie Noord-Brabant. Vanuit het provinciebestuur is waardering uitgesproken voor het aanreiken van de landschapvisie. Daarbij gaf zij aan de bouwstenen te betrekken bij de afwegingen ten behoeve van het voorontwerp van de structuurvisie.

De belangrijkste inhoudelijke aanleiding dat de groene partijen de landschapvisie schreven was de zorg om de afnemende rijkdom aan planten- en diersoorten in Brabant. Sindsdien verscheen het vierjaarlijkse boekwerk van de Provincie 'De toestand van de Brabantse natuur', waarin de effecten van het natuurbeleid van de afgelopen 12 jaar onder de loep worden genomen. Hierin constateert de provincie dat "weidevogels en akkerkruiden het zwaar hebben". De samenvattende conclusie met betrekking tot 'biodiversiteit' spreekt duidelijke taal: "Ondanks dit zal de

achteruitgang van de biodiversiteit in 2010 niet gestopt zijn, ook niet in Brabant". De urgentie en het belang van goed landschap-en natuurbeleid is dus evident.

Een andere aanleiding vormde de oprukkende verstening en verrommeling. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft in haar recente studie¹ naar het landschapsbeleid een aantal scherpe conclusies moeten vaststellen. Het landschapsbeleid blijkt vooralsnog weinig effectief. De resultaten in 2009 van acties in het kader van 'Mooi Brabant' en die van 'Verknipt landschap'² tonen aan dat er in Brabant nog veel verbeterd moet worden en dat verdere verrommeling voorkomen moet worden.

Met de tien bouwstenen uit onze landschapsvisie als uitgangspunt kunnen we de volgende constatering doen ten aanzien van de opname in de structuurvisie:

1. Evenwichtig investeren

Dit gaat over de noodzaak van een concrete natuur-landschapsprestatienorm waarin de bijdrage van stedelijke ontwikkeling aan natuur en landschap wordt vastgesteld. Concreet kan per hectare nieuw stedelijk ruimtebeslag een vergelijkbare groene kwaliteitsverbetering gerealiseerd worden. De structuurvisie kenmerkt een grote nadruk op ontwikkelingsgericht werken en een koppeling groen-rood voor stedelijke ontwikkelingen. Voor overige ruimtelijke ontwikkeling stelt de provincie een 'landschapsinvesteringsregel' in. Geconcludeerd wordt dat de gedachte uit onze landschapsvisie opgepakt is, maar dat de uitwerking en implementatie van de landschapsinvesteringsregel nog wel geregeld moeten worden.

2. Continueer robuuste bescherming Groene Hoofdstructuur

Wij achten het van groot belang voor natuur en landschap dat het huidige beschermingsbeleid voor de Groene Hoofdstructuur (GHS) wordt gecontinueerd. Dit sinds 1992 vigerende beleid voorkomt ongewenste ontwikkelingen in voor natuur en landschap waardevolle gebieden. Bovendien is het voor de uitvoeringspraktijk van belang het GHS-begrippenkader te behouden. Het ter discussie stellen van de GHS hoort niet bij een structuur die juist door duurzaamheid en stabiliteit functioneert. Momenteel heeft Provinciale Staten besloten de EHS, inclusief de ecologische verbindingzones (EVZ's), in de verordening op te nemen. Hier geldt het nee, tenzij regime. Een groot gebied van de Groene Hoofdstructuur, de GHS-landbouw, krijgt echter geen beschermende status in de structuurvisie. Het boerenland, het agrarische cultuurlandschap buiten de natuurgebieden, is essentieel voor de dieren en planten, waarvan de aantallen zo sterk afnemen. Wij pleiten er daarom nogmaals voor om de huidige GHS-landbouw in de verordening op te nemen, inclusief het bestaande beschermingsregime. Concreet vervalt hiermee namelijk instrumentarium voor bescherming van landschap- en natuurwaarden als gevolg van bijvoorbeeld wateronttrekking, teeltondersteunende voorzieningen en kap van kleine landschapelementen. Wij achten het ook van groot belang dat in deze waardevolle agrarische cultuurlandschappen extra financiële middelen worden ingezet ter versterking van natuur en landschap.

3. Beschermd landschapsgezichten

Met ons verzoek, om een aantal unieke landschappen visueel te gaan beschermen door die op grond van de Natuurbeschermingswet aan te wijzen als "beschermd landschapsgezicht", heeft de provincie in haar structuurvisie niets gedaan. Verdere horizonvervuiling zal hiervan het resultaat zijn.

4. Versterk de groene buffers tussen de steden: de LEZ's

Deze Landschapsecologische Zones (LEZ's) zijn op het voorontwerp afwezig, zelfs waar het de voorgenomen rijksbufferzone Eindhoven-Helmond betreft. Deze provinciale verantwoordelijkheid om de LEZ's te beschermen en te ontwikkelen neemt de provincie slechts in globale termen op. Aandachtspunt is dat de provincie de discussie hierover neerlegt bij de RPO's.

5. Betere landschappelijke inpassing: meer aandacht voor horizontale relaties

Wij hebben gesteld dat alle ruimtelijke activiteiten in het landelijk gebied landschappelijk goed moeten worden ingepast. Hierin voorziet de provincie via het nieuwe instrumentarium van de landschapsinvesteringsregel, wat goede perspectieven biedt. Zaak is wel dat die regel nog moet worden uitgewerkt.

1 Landschap beschermen en ontwikkelen, evaluatie en beleidsopties. Planbureau voor de Leefomgeving, december 2008.

2 Peiling van verrommelde locaties door de 12 milieufederaties, zie verknijptlandschap.nl

6. Saneer verrommelde landschappen

De dit jaar in het kader van mooi Brabant opgevatte saneringsronde is een goed begin voor de aanpak van de problematiek. Opvallend was dat vrijwel alle locaties binnen de bebouwde kom lagen en dat landschappelijke aantasting/verrommeling grotendeels achterwege bleven. Wij adviseren dit project uit te breiden naar saneringslocaties buiten de bebouwde kom! Saneer bijvoorbeeld de zeer verstorende hoogspanningsmasten dwars door het Nationaal Landschap het Groene Woud en de Loonse en Drunense Duinen.

7. Provinciaal Landschapsprogramma

Met onze wens om voor de zeer waardevolle gebieden een nieuw provinciaal Landschapsprogramma samen te stellen heeft de provincie niets gedaan in het kader van de structuurvisie. Hieruit blijkt een verlaagde ambitie van de provincie ten opzichte van eerdere uitspraken. De gebiedspaspoorten zouden wel een aangrijpingspunt kunnen bieden om zo'n programma alsnog op te pakken.

8. Speciale aandacht voor landgoederen

Ons pleidooi voor behoud en ontwikkeling van landgoederen (historische buitenplaatsen, historische landgoederen en nieuwe landgoederen), op te nemen in de nieuwe structuurvisie, is slechts in beperkte mate opgenomen in het voorontwerp van de structuurvisie (2 landgoedplannen). Een koppeling aan de 'cultuurhistorische landschappen' wordt alsnog geadviseerd.

9. Continueer Reconstructiezonering

Wij achten het van belang om de zonering van de reconstructie te handhaven. Evenals voor het beleid voor de GHS achten wij continuering van de integrale zonering van belang. Helderheid en stabiliteit is van groot belang. Hierover bestaat steed meer onduidelijkheid, zoals ook bleek uit de bespreking in de POC en PVUR. Het wordt door ons van het grootste belang geacht om de integrale zonering en andere reconstructie-uitwerkingen en -afspraken niet aan te passen, tenzij in goed en open overleg.

10. Speel in op Global Warming: klimaatadaptatie

Zoals ook op andere plekken in deze brief te lezen is, wordt er weliswaar in de structuurvisie naar verwezen, maar wordt een doordachte visie toch node gemist. De uitwerking is dientengevolge mager en in onze ogen ontoereikend; Zeker gezien de recente berichten, die aangeven dat de klimaatverandering alleen maar sneller gaat.

Rekening houdend met het voor ons leidend afwegingskader, constateren wij dat in het voorontwerp slechts een zeer beperkt aantal bouwstenen aan bod komt. Daarom verzoeken wij u nogmaals onze aanbevelingen in overweging te nemen.

Overige opmerkingen

De groenblauwe structuur

Positief is de opname van de aardkundig waardevolle gebieden, de historische vlakken en de wijstgebieden in de verordening fase 2. Wij zijn benieuwd naar de uitwerking.

Wij ondersteunen uw voornemens om per 2015 de natte natuurparels gerealiseerd te hebben. Wij gaan ervan uit dat u in voorkomende gevallen gebruik maakt van dwingende maatregelen.

Positief is ook de nulmeting en monitoring landschapselementen, die wordt verricht. Een koppeling (op termijn) met de bestemmingsplannen raden wij aan.

De Agrarische structuur

p.34 "Binnen de sterke agrarische clusters heeft de agrarische functie een voorkeurspositie", ook in het gemengd agrarisch gebied. Wij veronderstellen dat dit niet betekent dat andere belangen/waarden als ecologische verbindingszones, aardkundig waardevolle gebieden, historische vlakken, en wijstgronden ondergeschikt worden gemaakt.

Er worden diverse tegenstrijdige tekst fragmenten gevonden, bijvoorbeeld:

P33/36 De melkveehouderij ontwikkelt zich tot niet-grondgebonden activiteit. Op pagina 36 spreekt u over de 'grondgebonden veehouderij'. Welke veehouderij is nog grondgebonden?

P33/36 “teeltondersteunende voorzieningen hebben een grote impact op de ruimtelijke beleving” (verrommeling) vs.”er is meer ruimte voor teeltondersteunende voorzieningen”.

De Stedelijke structuur

p.38 / 43 Er wordt gesproken over energieneutrale woon- en werklocaties. Dit impliceert een erg hoge ambitie! Wij zijn benieuwd naar de uitwerking en (provinciale) sturing. Wij ondersteunen een toename van decentrale energie-opwekking.

p.39 wij onderschrijven het toepassen van de SER-ladder

p.39/42/43/45 Regionale bedrijventerreinen in landelijke regio's. De in oorsprong goede intentie om tot deze terreinen te komen, is na meer dan 10 jaar zonder één gerealiseerd terrein aan evaluatie toe. Gaarne treden wij in gesprek om over onze ideeën (zoals een 'terreinuilverkaveling') met u van gedachten te wisselen.

Infrastructuur

Par. 7.1. Ambitie Infrastructuur. Hier ontbreekt geheel de vermindering van milieu- en klimaatbelasting door verkeer en vervoer. De noodzaak voor vermindering van milieu- en klimaatbelasting in de sector v&v wordt algemeen erkend (zie Zevensprong van Verdaas). Wij adviseren om aan deze aspecten -als onderdeel van een integrale structuurvisie- de juiste aandacht te schenken, ook in de rest van het hoofdstuk.

Ook een relatie met de natuur/EHS ontbreekt.. Infrastructuur veroorzaakt natuur versnippering. Het gewicht van landschap(elijke inpassing) wordt weliswaar benoemd, maar globaal omschreven.

Wat betreft MIRT ZOvleugel Brabantstad en 'De grote ruit' wordt verwezen naar onze brieven van juni, juli en sept 2009.

Ook bij luchthavens en internationale bereikbaarheid is men zich onvoldoende bewust van de noodzaak vliegverkeer te beperken i.p.v. te laten groeien. Wij pleiten voor snel en goed aansluiten op EU hogesnelheidsnetwerk, incl verbindingen met de internationale vliegvelden Schiphol, Dusseldorf en Brussel. Graag deze zaken vertalen in en opnemen onder bestuurlijke afspraken onder spoorwegennet.

Gebiedspaspoorten

Dit zijn goede inhoudelijke paragrafen. Echter, hiervoor geldt dat de provinciale sturing zwak wordt verwoord: 'stimuleren', 'landschapsateliers' en 'borging via de gemeente' zijn hierbij kernbegrippen.

Een consequente lay-out en bijbehorende leganda wordt geadviseerd.